

Ціна 1 крб.

Молоді автори
перця

**Відсканував
і опрацював
Анатолій
МИКОЛАЕНКО
(barsikot)**

МОЛОДІ АВТОРИ ПЕРЦЯ

ІЛЮСТРАЦІЇ БЕ-ША

«РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1952

Матвій ШЕСТОПАЛ

ФОРРЕСТОЛИ
ПЕРШОГО СТУПЕНЯ

Редактор Ф. Маківчук
Техредактор В. Довгаленко
Коректор І. Галенко

БФ 02345. Зам. 490. Підписано до друку 20.V.
1952 р. Тираж 100.000. Формат паперу
70×105. 2 друк. аркуші
Ціна 1 крб.

Друкарня видавництва
«РАДЯНСЬКА УКРАЇНА».
Київ, Прозорівська, 59.

ЧИСЛІ сорока восьми Сполучених Штатів Америки є такий штат Віргінія.

А в тому штаті є університет.

А в тому університеті є кафедра фізіології.

А на тій кафедрі є професор Бріттон.

А в того професора немає голови. Власне, те, що називають головою, є. А того, що називають «в голові», — немає.

От професор той зробив відкриття. Зробив і так обрадувався, що, не втерпівши, сів на поїзд і махнув до Вашингтона — порадувати їй других своїм винахodom.

Прибув до столиці і прямо — в Академію наук!

Зібралося в Академії все вчене дуб'я та луб'я Америки, чекають, що скаже їм достойний колега з Віргінії.

А професор Бріттон загнув таке, що світ чогось подібного ѹже й нечував.

Коротше кажучи, містер Бріттон вирішив вернути людство назад, до стану людиноподібних мавп.

— Як так!?

— А так!

Візьме містер Бріттон мільйон-другий гібонів або горил, шимпанзе чи орангутангів і виведе з них мільйон-другий бріттоноподібних мавп. Успадкувавши силу тварини і духовний кретинізм Бріттона, вони будуть досить витривалі до фізичної праці, щоб замінити собою робітника, і досить байдужі до експлуатації, до страйків та революцій. А головне, вони будуть абсолютно байдужими до комуністичних ідей...

Так мало-помалу і розведеться на землі нове, бріттоноподібне населення, а нинішнє людство має захопити.

— Все людство?

— Усе-усісіньке!

— До останнього чоловіка?

— До останнього чоловіка!

— А як же імперіалісти?

— А вони залишаться.

Дюпон з Дюпонихою, Мелон з Мелонихою, Морган з Морганихою. Ну, звичайно, і Трумен з Труменнихою, бо як же ж може Уолл-стріт та без слуги! Президент обов'язково має бути! Чи там закон який видати, чи у в'язницю кого запроторити... Треба думати, що уолл-стрітчики не захочуть розлучатися із федеральним бюро розслідувань! На всякий випадок, знаєте, щоб спокійніше спалося, щоб бути певним, що Сполученим Штатам нічого не «загрожує».

Отож, як вони залишаться, настане тоді рай на

землі, «мир і благоволеніє во чловецех». Ні тобі класової боротьби не буде, ані профспілок. Ніхто не цікавитиметься демократичними свободами та правами.

Сполучені Штати не називатимуться більше Сполученими Штатами, а носитимуть горду назву Об'єднаного королівства макак.

Сидітимуть у тому королівстві Морган із своєю Морганихою і мирно-премирно жуватимуть банани, а банановою шкуркою бріттоноподібних мавп годуватимуть.

Гарненько попоївши бананів та запивши снідання кухликом кока-коли, підраховуватимуть бариші.

А якщо хто посміє посягнути на ті бариші, Ейзенхауер майне мерщій в Європу і навербує собі війська стільки, скільки захоче, і ніхто не говоритиме йому: «Забираїтесь звідси під три лиха!», бо вся Європа та ще й уся Азія покірно підуть тоді за Ейзенхауером, знаючи, що в генеральських кишенях лежать пахучі бананові шкурки...

Отаке сміливе відкриття зробив американський професор Бріттон.

Проте, як би спокусливо не звучали твердження про вигідність мавполюдей та цілковиту їхню політичну благонадійність, ця справа все ж надто клопотна і вимагає тривалого часу для її здійснення, а в містера Трумена дуже велика нетерплячка зараз. Так воювати хочеться, аж п'яти сверблять!

Чекати, поки з орангутанга виросте бріттоноподібний американець,— ніколи!

Тому-то американські професори посилено працюють зараз над створенням «механічної людини», якою можна було б замінити ненадійних солдатів і

яку фабрикувати можна при допомозі серійного виробництва.

Професор Айкен із Харварда уже створив, кажуть, такий металевий робот, охрещений «Марком Третім».

Як запевняє журнал «Тайм», робот Айкена «майже нічим не відрізняється від звичайного американця»: ходить, мовляв, хитає головою, відповідає на запитання. От тільки не вміє ще класти ніг на стіл.

А що найбільш важливе з точки зору сучасних потреб Вашингтона, так це те, що механічна людина «не думаючи, виконує накази» свого господаря:

- Ліворуч!
- Праворуч!
- Вперед, кроком руш!
- Вогонь!

Все робить «Марк III» та ще й примовляє бадьою так:

- О'кей!

Після першого випробування, новонародженого «американця» передали для дальнього виховання в американськім військово-морськім флоті. Більш досконалій варіант айкенівського робота — «Марк IV» — намічено передати в авіацію.

Професори Айкен і Бріттон чекають, певна річ, урядової нагороди за свої «відкриття». Від одного прогресивного американця в Національній академії наук США надійшла, кажуть, пропозиція дати обом мракобісам по ордену «Форрестола першого ступеня».

Цілком заслужена нагорода!

ЗАПИСКИ БОЖЕВІЛЬНОГО

В кінці 1951 року американська газета «Нью-Йорк геральд трібюн» під сенсаційними заголовками опублікувала «Щоденники кслішнього міністра оборони США Джеймса Вінсента Форрестола», які зберігаються в Білому домі. Як відомо, Форрестол закінчив свою воєнну кар'єру геройським стрибком з шістнадцятого поверху госпіталю для божевільних.

«Щоденники Форрестола» опубліковано з величими скороченнями, зробленими цензурою. Не побачили світу, наприклад, такі записи з Форрестолівського «літопису».

4 липня 1944 року.

БОГОДНІ сталася незвичайна пригода — мене запросили на обід до сенатора Гаррі Трумена. Коли я завітав до нього, зібралось вже багато гостей. Розмова крутилася навколо питання про майбутню війну. І хоч друга світова війна ще не закінчилась, всі прийшли до висновку, що час уже готовуватись до нової. Гаррі за обідом дудлив багато віскі і хмурився. Я пам'ятаю, як він сказав тоді, що дуже нерозумно «після війни поновлювати цивільне виробництво». Чарльз Вільсон задоволено посміхнувся. Коли прощались, Трумен похвалився: «Ви пам'ятаєте, джентльмени, що через день після нападу Гітлера на ре-

сіян я зробив заяву, яку «Нью-Йорк таймс» мала необережність опублікувати: «Якщо ми побачимо, що виграє Німеччина, то нам слід помагати Росії, а якщо буде перемагати Росія, то нам слід допомогти Німеччині. І, таким чином, хай вони убивають якомога більше».

Трумен швидко йде вгору. На Уолл-стріті він тепер своя людина.

12 квітня 1945 року.

Море новин. Цей галантрейник Трумен спочатку став віце-президентом, а тепер він уже президент! Справа, звичайно, не в його талантах. Тут все влаштували джентльмени з Уолл-стріту: Морган, Рокфеллер та інші. Він у них став чимось на зразок клерка в справах великого бізнесу. Вони йому платять по 100 тисяч на рік, а він мусить для них робити мільярди.

Чи не плюнути й собі на воєнну кар'єру, щоб зайнятися бізнесом? Тим більше, що останнім часом часто почала голова боліти, якось нездоровиться. Лікарі запевняють, що це від перевтоми або від віскі. Мені ж здається, що від того й від другого...

21 серпня 1946 року.

Знову тріщить голова, нудьгую в ліжку і ковтаю якісь пілюлі. Був учора в Білому домі на нараді.

Виступали однодумці Трумена. Прийшли до висновку: треба озброюватись і озброюватись. Я теж виступив і прочитав свій проект збільшення морських сил Америки. Всі аплодували... А в голові якась мішанина. Плутою найпростіші речі, забалакуюсь. Днями, приміром, виступаючи в національному географічному товаристві з лекцією, я заявив: «Досвід історії учит, що війна — най нормальніший стан людини» і що «люди джунглів били один одного камінням ще задовго до появи бізнесменів». І забув, що незадовго до того в размові з кореспондентами «Чикаго трібюн» я щось говорив про «прагнення США до миру». Газета опублікувала на одній сторінці ці мої вислови. Вийшов конфуз. Треба бути обережнішим!

9 листопада 1947 року.

Неприємна новина... Виявляється, росіяни вже давно знають секрет атомної бомби. Ця звістка приголомшила всіх на Уолл-стріті. У Білому домі почалися чорні дні. Є чутки, що Трумен хотів оголосити триденний траур і заборонити в барах та кабаре всієї Америки танці й продаж спиртних напоїв. Але в зв'язку з протестами монополій, що промишляють віскі і коктейлями, йому довелося полізти назад. Кажуть, що сам Трумен, одержавши звістку про розкриття атомного секрету, порвав на собі одягу, проковтнув галстук і цілий день посипав собі голову попелом із каміна. Я себе теж почую, як на влас-

ному похороні. В голові наче сто чортів гопки скачуть...

13 квітня 1949 року, 3-я година ночі.

Вчора вранці, лежачи в постелі, зробив нечуване відкриття — знайшов засіб знищення людей, ефективніший за атомну бомбу. Газета «Нью-Йорк таймс» подала під аршинним заголовком текст моїх висловлювань з цього приводу. Ось вони: «Я знайшов нову зброю, ця зброя — заразні хвороби. Йдеться про виробництво мікробів, які заносились би на територію ворога, щоб викликати захворювання та смерть жителів»...

Мої справи піднялися, як на дріжджах. Чув, що мене у Білому домі збираються нагородити спеціальною медаллю. Увечері моя дружина — Жозефіна Огден зауважила, що я в чудовому настрої. Ще б пак! Коли вона вийшла, я спробував пройтись по кабінету на голові. Вийшло непогано, хоч з невилички кілька разів упав. Дивно, що я досі не знов, як це зручно. Ото якби всіх американців примусити ходити на голові! Скільки можна було б заощадити мільйонів доларів, які витрачаються населенням на придбання взуття. На заощаджені гроші добре було б побудувати у США величезний флот, який, за законом Архімеда, витіснив би всю воду з усіх океанів, морів, рік, озер, корит і навіть з акваріумів. Витіснена вода могла б залити всі країни, що не приймають плану Маршалла! На сон грядущий вирішив трохи походити по стелі. Поліз на стіну, але чомусь упав і набив гулю. Мабуть, тренуватись треба! Спробую заснути на голові...

16 того ж року без місяця.

Знов приходили лікарі, напували ліками, радили відпочити десь у лікарні або в санаторії. Я заявив, що мені не до відпочинку, бо треба спішно проводити в житті програму переозброєння. Мій друг, спеціальний помічник Трумена Аврел Гарріман, повіз мене все-таки до себе на віллу в штат Флоріда. Всіма справами міністерства оборони я буду керувати звідси...

Рік 2000 квітня 43 числа.

Почалося з морської прогулянки. Плавали ми з Гарріманом у Флорідській протоці на особистій яхті Трумена «Ульяйсберг». Після партії в більярд у мене загуло в голові, і я вийшов на палубу. Вмостившись позручніше у кріслі, я оглядав океан. Раптом я здригнувся і оставпів. Серед хвиль зліва від борту яхти я помітив кілька перископів підводних човнів і страшні тарілки над ними. Зразу ж зрозумів: «Це російські підводні човни в супроводі літаючих тарілок!» З криком: «На нас напали!» я прожогом кинувся в каюту і, здається, знепритомнів... Прийшовши до пам'яті, відчув якийсь тягар на голові. То був пузир з льодом. «Атаку відбито?» — запитав я і хотів схопитись. «Яка атака? Які там човни? — заспокоїв мене Гарріман.— То ж були дельфіни». Далі нічого не пам'ятаю.

Жовтопада 86 числа.

...Ніч. Світло місяця грає на моєму щоденнику. Сиджу і пишу. Питання про «міжконтинентальні» ракети вирішив успішно. Тепер США можуть вести війну з усією земною кулею. Та що з кулею? Ми можемо воювати з Сатурном, Юпітером, Марсом. Я сяду в свою ракету, яку назву «Форрестол І», і полечу в космос. Під час польоту визначу орієнтири для бомбардування Східної Європи й Азії. На всіх планетах я повтикаю смугасті прапори Америки, набудую баз, навербую марсіан, венерців, меркурійців, місячників (чи як вони там називаються?) для нашої армії...

Ця космічна робота мене дуже утомила, і я вирішив прогулятись по карнизах і дахах, щоб ближче придивитись до своїх небесних сателітів. Відчинив вікно. У кімнату ринули пекельні шуми, гуркіт, заливання сирен... Волосся на голові піднялося. Подивився вниз і обімлів: по дорозі з гуркотом летіли російські танки. Що робити? Босий, в самій нічній сорочці, я спустився по ринві на тротуар і закричав:

— «Каравул! Росіяни вступили у США!..» Полісмен, очевидно, не впізнавши мене в темноті, грубо відрубав: «Іди, дурню, проспесь і не вештайся голий по вулиці, бо відправлю в поліцію!» «А російські танки?!» — закричав я... «Іди додому, ідіот! — розлютився полісмен і насварився дубинкою. — То ж пожежні машини!.. Десь на околиці пожежа!»

Потім збіглись лакеї й лікарі і повели мене додому. Полісмена я звелів відправити на електричний стілець. Грубіян!

Ніяких місяців! День без числа.

Сьогодні читав газети і дуже хвилювався. Проглянув книгу Джеймса Бернхайма «За світове панування». Одну історичну фразу з неї виписав: «США повинні відкрито виставити свою кандидатуру на керівництво світовою політикою». До книги додана карта майбутньої американської імперії. Боже! Та це ж те, над чим я останнім часом думаю. Американська імперія! Ми переплюнемо Олександра Македонського і Наполеона, які хотіли управляти світом. Наша імперія буде складатись не з 48 штатів, а з 480, ні, ще краще, з 4800, а то й з усіх 48 мільйонів штатів.

Негайно ж викликав секретаря і почав йому диктувати список нових штатів. Коли Землю було поділено на 500 штатів, я перейшов до Марса, на якому рішив створити 300 штатів.

Бісові душі! Не дали мені закінчiti подiл Юпітера на штати. Прибігли лікарі і насильно потягли на ліжко. Одному з них я відкусив носа...

Чортзна-яке число, місяць — у небі...

Сьогоднішній день є день найвеличнішого торжества! Хоч з світовою імперією нічого й не клейться, король для неї знайшовся. Це — я! Ну як я раніше міг думати, що я тільки міністр оборони? Наказав покликати всіх кореспондентів, щоб повідомити про цю історичну подію. Кореспондентам я заявлю, що коли вступлю на престол, то в'їду на машині, запряженій білими кіньми, в Нью-Йорк, лікви-

дую університети й заміню їх казармами. Всі демократичні організації порозганяю, всіх позаарештую, оголошу вживання масла антиамериканською діяльністю... Хай живуть гармати!

Прибігли кореспонденти у білих халатах і потягли на ліжко. Короля — на ліжко?! Добре, запам'ятаємо...

День історичний, число — теж.

Сьогодні мої іменини. Мені — 57. Для молодого короля не так уже й багато. Цілий день одержував подарунки від членів конгресу і від друзів з ділового світу. Розхвилювала телеграма Ачесона: «Я дивуюсь тій самовідданості, з якою ви служите Америці». Чекаю, коли мене понесуть у мій новий палац. Всю ніч не спав. Ламав меблі, ходив рачки і гавкав, щоб було веселіше.

Нарешті! Урядова делегація прибула. Коли вона завітала в опочивальню, я в костюмі свого прапщура Адама виліз на стіл. Делегати попадали, як скошені, бо я, бажаючи показати їм свою королівську щедрість, почав обсипати їх подарунками: вазами, лампами, черевиками й іншими дорогими речами. Вдячні члени делегації схопили мене за руки, одягли на мої королівські плечі мантію з довгими рукавами і в комфортабельному лімузині повезли мене в палац. На шістнадцятому поверсі своєї резиденції я, нарешті, мав змогу відпочити від церемоній. Мене оточили нові мої радники, мудрі джентльмени з бритими лобами, серед яких, як виявилось згодом, були чотири Наполеони і три Вашингтони.

Бесіда з ними була напрочуд жвавою й цікавою — всі вони прекрасно розбираються в нинішній політиці американського уряду й одностайно схвалюють її.

Чи 22 сло Цм орку.

Прокинувся рано і побудив усіх своїх радників та візирів. Заявив їм, що в голові у мене є атомний двигун і що я можу літати з швидкістю 6.900 миль на годину. Один з Наполеонів не повірив. Тоді я, щоб розвіяти всі сумніви, наказав відчинити вікно...

* * *

На цьому щоденник Форрестола закінчується. На останньому аркуші рукою Трумена дописано: «Він поліг (не впав з шістнадцятого поверху, а «поліг! — Р. С.) за вітчизну. Форрестол — така ж жертва війни, якою буває всякий, хто гине на полі бою».

Слова, воістину достойні завершити записки блаженного міністра оборони!

Підготував до друку

Ростислав СТРЕЛЬНИКОВ

Матвій ШЕСТОПАЛ

ВАШІНГТОНСЬКІ ШАХРАЇ

ПОСТЕРІГАЮЧИ роботу конгресу США, американський журналіст Олсолп якось писав: «За ходом дебатів у сенаті можна стежити з галереї... Коли ви дивитеся згори, вам починає здаватись, ніби ви дивитесь у велику клітку в зоологічному саду».

Іншими словами, Олсолп говорить нам: глянувши на Капітолій — не вірте очам своїм. Це не приміщення конгресу, а звіринець, звідки чути хиже гарчання, рикання і гризню його мешканців.

Порівняння американських конгресменів з мешканцями зоосаду правдиво, хоч і досить своєрідно, передає вовчі нрави продажного вашінгтонського чиновництва.

Постає цілком законне питання: що становить ту символічну кістку, навколо якої виникає таке велике пожвавлення? Американські джерела відповідають на це одним словом: нажива.

Вашінгтон з його урядовими офісами — це неміряне поле злочинницької діяльності для всякого

роду шахраїв, хабарників і казнокрадів, іменованих офіціально міністрами, конгресменами і просто чиновниками державного апарату США.

Користуючись своїм службовим становищем, численна зграя урядових пройдисвітів та ділопутів — від найдрібнішого донощиків з відомства міністра Гувера і до самого президента — краде, тягне, цупить, хитрить, обдурює, вигадує, круить, виманює, продає, продається, гендлює, вимагає, залякує, спекулює, дає і бере хабарі, підроблює, фальсифікує, — словом, доїть у чотири дійки казну і населення, демонструючи перед усім світом принади «американського способу життя» та «доларової демократії».

Вони махлюють згідно із своїми твердими моральними (вірніше: аморальними) нормами і переконаннями.

— Якщо містер Морган, — міркують вони, — може загрібати лопатою, то чого б нам, його рабам і слугам, не тягти ну хоч би жменею!

І вони тягнуть. І так тягнуть, що у Сполучених Штатах поняття «конгресмен» мало чим відрізняється тепер від поняття «шахрай».

Гаррі Трумен, глава і покровитель всієї цієї зграї, змушений був подати застережний сигнал:

— Панове, нас засікли!

Так, принаймні, треба розуміти заяву президента, зроблену ним кілька місяців тому в конгресі. У населення США, сказав Трумен, склалося враження, що «американський уряд повний зловмисних людей, що він переповнений чоловіками й жінками з низькими моральними якостями, повний людей, які набивають свої кишені і абсолютно зневажають громадські інтереси».

Правда, Трумен вважає, що таке враження американського народу є перебільшеним. А що може іншого сказати людина, яка сама по шию загрузла в усякого роду брудних аферах! Відомо бо, що для здійснення цих афер президент частенько вдається до послуг як звичайних бандитів, так і своїх родичів та знайомих — брата Вів'єна, сестри Мері, шурини Давида, секретарки Янг тощо.

Щоб створити видимість боротьби з продажністю, хабарництвом і зловживаннями, що процвітають в самому центрі столиці, уряд вніс у сенат і палату представників законопроект, згідно з яким всі члени конгресу повинні щороку подавати публічний звіт про свої прибутки. Мовляв, крадьте, та краще замітайте сліди, а то будемо вивертати кишені!

Це, однак, не справило належного ефекту. Довелося вдатися до інших заходів. Деякі конгресмени висунули ряд пропозицій.

— Помічених у шахрайстві залишати без обіду!

— Ставити навколошки на гречку!

— Одягати у дві вовчі шуби і наказувати бити земні поклони!

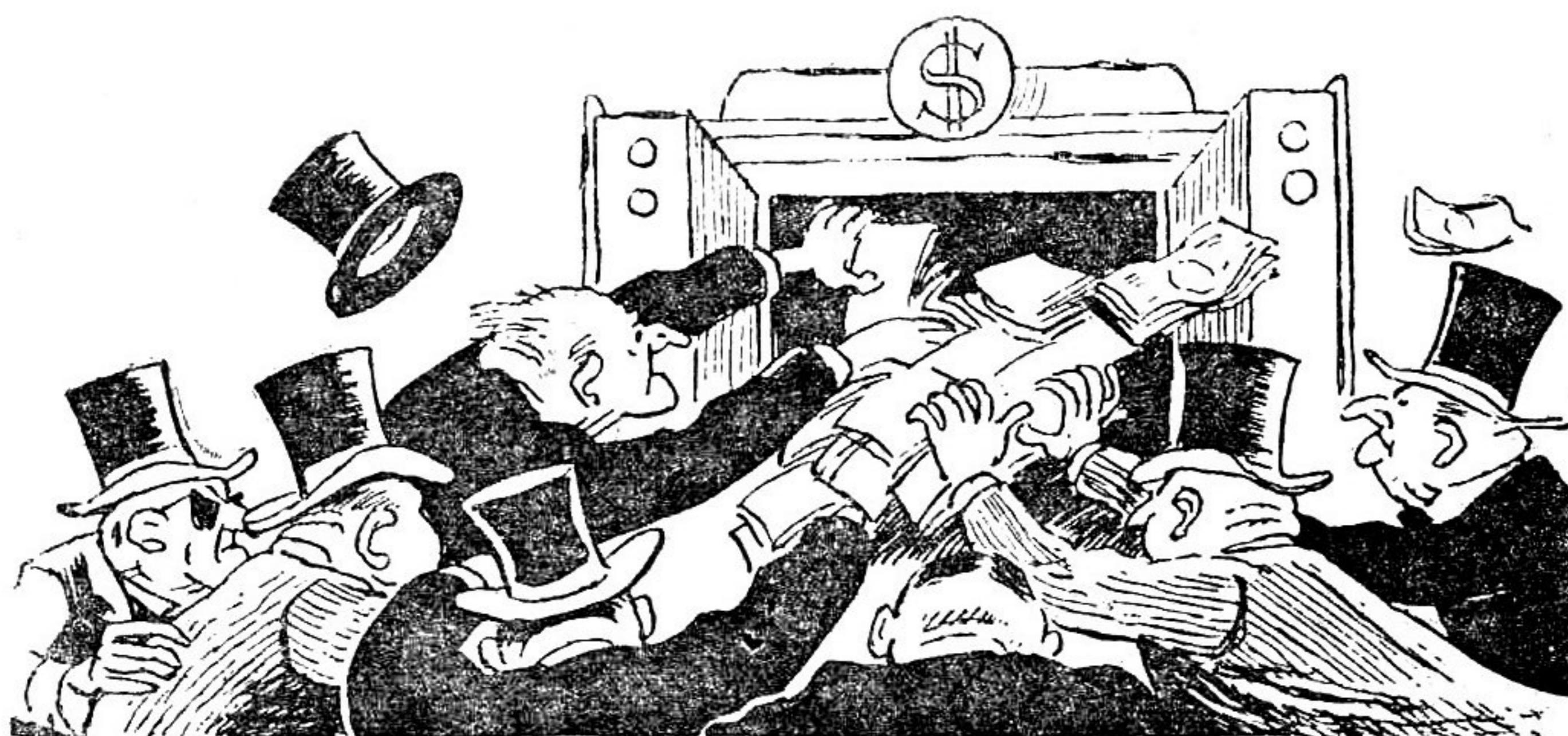
— Нічого не вийде! — одверто заявляють скептики.— Он Парнел Томас, голова комісії по розслідуванню антиамериканської діяльності, попав на віть за казнокрадство в тюрму, але його наступник Джон Вуд від того не перестає хабарі брати! Дуже його гречкою налякаєш!

Спробували були поритись в анналах американської історії, щоб підшукати гідний наслідування зразок бездоганної поведінки державних мужів, але в американській історії конгресменам не вдалося знайти таких світлих сторінок.

— Раніше теж було чимало явних шахрай! — констатували ревнителі державних чеснот.

Недавно один з республіканців, сенатор Тобі (від штату Нью-Гемпшир), здається, знайшов-таки вихід. Виступаючи по телевізійній сітці у Вашингтоні, він заявив приблизно таке:

— Панове, коли вже звертатися до історії, то я закликаю відновити для покарання урядових чиновників і казнокрадів... порку! Так, так — порку! Завинив хто — зразу ж його у стайню та на козла — і березової каші йому!

Коментуючи пропозицію Тобі, газета «Вашингтон пост» схвально писала в передовій статті:

«Сенатор Тобі вважає, що якби подібна загроза нависла над ними, службовці поводилися б добре або принаймні двічі подумали б, перше ніж чинити зло... Сенатор Тобі не вказує, чи повинна порка продажних чиновників бути публічною чи напівпублічною, за звичаєм штатів Делавар і Меріленд, де все ще вживається порка для покарання за деякі провини. Немає сумніву, що багато платників податків

при їх нинішньому настрої могли б мати задоволення, спостерігаючи, як порють деяких віроломних і продажних державних службовців...»

Що й казати, оригінальна думка прийшла в голову сенаторові Тобі. Однаке, навряд чи може вона бути реалізована, бо, як зауважує та ж газета, мало надій, «що колеги сенатора Тобі зустрінуть його пропозицію з готовністю чи ентузіазмом, оскільки деякі з них уже серйозно скомпрометовані недавніми викриттями їх злочинств, а інші, можливо, серйозно побоюються дальших викриттів».

У протилежному разі, треба думати, оберемок березових різок стояв би у найпочеснішому місці в Білому домі, символізуючи державну мудрість і непідкупність уряду США. Більше того, пропозиція Тобі, коли б вона була прийнята, дала б можливість сміливо припустити, що на заготівлі березової, вишневої та вербової сировини розквітла б, нарешті, мирна промисловість Сполучених Штатів, і це було б, можливо, єдине виробництво, яке не знало б ні кризи, ні застою.

Щождо американського народу, то він і без того має досить підстав сказати словами Марка Твена, що справжнє місце кримінальних злочинців, спекулянтів, хабарників і політичних авантюристів, які видають себе за «народних представників», — «на каторжних роботах, з кайданами і залізним ядром на ногах», а не в стінах урядових органів США.

Володимир БАНДУРАК

ВЕЛИКИЙ ВИГРАШ

(ОПОВІДАННЯ БРИГАДИРА)

РОШУ вас сюди-о... Ідіть собі стежечкою попід сливки та обмінайте далеко буду, бо мій кудлатий Макартур любить хапати за чужі штани... А оце вже моя хата. Ану, прошу, заходьте лише всередину, бо якось не випадає перед порогом розказувати. Прошу, прошу, та й будьте гостем...

...А оце мій син Івась, у п'ятий класходить, а старша — Марійка — вже цього року медицину кінчає та й у село працювати приїде. Жінка?.. Го-го!.. Можете надо мною сміятися або як хочете, але я тепер мало коли її бачу, хіба що ввечері та деколи зранку. Відколи дали їй ланку, геть чисто від хати відбилась. А я, як той казав, не роззываю до неї рота за це, бо її ланка йде першою по колгоспу.

Бачу, товаришу з газети, що ви роззираєтесь по хаті та й гадаєте собі: «Та й хитрий лис оцей бригадир Ілько Сорохан з колгоспу «Нове життя». Дивись, заліз у нову хату, мов борсук у нору, та й гадає, що вже бога за бороду зловив...» Що-о?.. Не

думаєте так?.. Га-га!.. А я по ваших очах бачу, що так. Мене не обдурите, ні... Я вже, рахувати, не ни-нішній, а ви можете мені сином бути, бо як я вже їздив за океан щастя-долі шукати, то ви ще, певне, попід стіл пішки ходили...

От ви питали мене по дорозі, що я виграв за радянської влади?.. То я вам тепер відповім: виграв я багато, а радості найбільше! Візьмімо спочатку: оцю-о хату одержав я ще три роки тому, восени... Слухайте, як було...

...Як одсвяткували ми перемогу над Гітлером, то я з самого Берліна повернувся додому. Прийшов я на своє подвір'я та й за голову схопився:

— Гей, жінко, а наша будка де?..

— Ого, Ільку,— каже,— тепер-то ми вже вічні жебраки. Як фашисти втікали, бог би їх побив, то запалили село, та й наша хатчина згоріла, як свічка...

Ото раз оказія!.. Стою я, ніби недорізаний цап, на тім місці, де колись була хата, та й світ хитається зо мною. А Петро Бербенюк, кум мій, каже мені з-за плota:

— Не гризися, Ільку, хай коні гризуться, бо в них голови великі. Ти приходь завтра до клубу, та поміркуємо вкупі, як нам на ноги стати. Збори будуть...

А моя жінка,— ви не знаєте моєї жінки?.. Го-го!.. Гостра, кажу вам, як бритва, без мила потрафить чоловіка підголити... То вона мені таке запіяла:

— Ти дивись, Ільку, там завтра, чую, будуть за колгосп балакати, то ти гляди ж... Роби, що хочеш, але, як запишешся, то додому, бігме, не вертайся...

Ну, але на збори я-таки пішов. Ви бачили коли, товаришу з газети, як дітиська розгребуть на пасовищку палицями осине гніздо?.. Отак-то самісінько

було у нас на зборах! Мало-мало до бійки не дійшло. Бо купка багачів зразу почала каламутити воду. «Колгосп,— кажуть,— справа добровільна, хочеш — пишись, не хочеш — збоку дивись. То ми, кажуть, хочемо вперед збоку подивитися, як воно та що воно...» А Панько Савочка, отой, що мій сусід Бербенюк у нього в наймах був, почав дуже політично:

— Я, пане добродзею, проти колгоспу не виступаю. Адіть, хрест святий цілую, люди, що ні... Але, як ми вже маємо жити гуртом, то най буде окремий колгосп для газдів, а окремий для бідних, бо голоти та жеброти нам у колгоспі не треба... Бо які з них, пане 'дзєю, робітники — це ми добре знаєм... Бідний любить уволя нажертися та й довго спати, а як уже й прийде до тебе на роботу, то роззирається навколо, де що лежить під руками, аби вкрасти... А земелька, пане добродзею, потребує газдівського ока. Аякже... То за такий колгосп я перший обидві руки піdnіmu...

Я чоловік спокійний зроду та й ніколи не поривався поперед других, але тут-таки не втерпів, бо куркулеві слова вкололи мене в саму печінку:

— Гей, люди, гей!.. Ви чуєте, що нам наші багачики співають?.. Іти до вас знову за десятий сніп проситися?.. Знову пісною бараболею давитися?.. Ого, не діждете ви цього!.. Хіба в колгоспі мені буде гірше?.. Брешете!.. Бо колгосп — це громада, а громада — великий чоловік! Товаришу голово, пишіть мене першого до колгоспу.

Йой, що потім робилося в клубі!.. Біднота підняла крик і кулаки, почала атаку на куркульню. Але багачі зразу зміркували, що буде біда, та й тихцем

по одному втекли додому... Ще того вечора сімдесят бідняків і середняків подали заяви в колгосп. Ішов я із зборів додому, і так мені на душі легко було, так легко, ніби тому солдатові, що то перший вступає в село, визволене від ворога.

Оце, товаришу, був перший великий виграш у моєму житті. На збори йшов затурканий одноосібник-злідар Ілько Сорохан, а із зборів повертається вже Ілля Васильович Сорохан — перший член колгоспу «Нове життя», людина, яка на сорок дев'ятому році життя починала жити спочатку.

Як мене вдома зустріла жінка?.. Ет, краще не питайте!.. Як почула, що я вже колгоспник, то та-кий вереск підняла, що ворона на хату не сіла б... Ви, товаришу, жонатий?.. Ні?.. Ну, то ви не знаєте, що таке жіноцький язичок! А ще та-кий, як у моєї Насті, нівроку!..

...До того достатку, який ми тепер маємо, ми дійшли не зразу. Наша колгоспна сім'я щодня зростала, міцно на ноги ставала, як ота дитина, що навчилася ходити. Вже почали про нас і по газетах писати. Бо таки першого року ми гуртом відбудували всі хати в селі, що нам фашисти спалили, а врожай то зібрали та-кий, що з сусідніх районів з'їзділись дивитись... Тільки у мене з жінкою вдома ніяк не клейлося. Не йде в колгосп на роботу та й не йде, хоч кілля її на голові теші. Кремінь-баба!..

...По жнивах, пам'ятаю, як нині, кличе мене голова колгоспу:

— Доки ти, Ільку, будеш товктися в комірному та оббивати чужі пороги? Та ти не якийсь там одноосібник, а колгоспник та ще бригадир передової бригади! Ану, бери-но з колгоспу добрі коні, заби-

рай свої манатки-статки та й переходь жити в нову хату. Так правління рішило.

Гей, люди, та невже ж?.. Ото зрадіють діти, та й, може, мої старій трохи від серця одляже... Цікаво, якої вона тепер заспіває?.. Таки того дня перейшов я в оцю-о хату. Правда, не хата, а палата?.. Чи міг я думати про це до колгоспу?.. Ану, гей, всі вороги колгоспного ладу, приїжджайте до нас та й подивітесь, як живуть у нас прості колгоспники, та хай вам очі в заздрощах повилазять!.. Запишіть-но, товаришу, в свою книжечку, що Ілько Сорохан виграв у колгоспі хату, та й це був його другий виграш при радянській владі. А ще запишіть собі і третій виграш, що діти Ілька Сорохана не служать у наймах ні в панів, ні в куркулів, а вчаться в школах. Та так напишіть красно, аби почули оті панки за кордоном, що гавкають на нас, та хай подавляться цією новиною!..

...Ви цікавитесь, як моя Настя та ланковою стала?.. То послухайте вже...

...Як ми переїхали в оцю-о хату, жінка зразу повеселішала. Коло нової хати, як та бджола, вертиться, в городі порпається, мов квочка, але на роботу до колгоспу все ще неходить. «Чекай, — думаю, — я-таки тебе переламаю. Бо не може бути, аби ти вже геть осліпла і не бачила свого щастя».

...Десь так перед новим роком заїжджають перед мою хату аж три підводи з зерном.

— Ану, Ільчиxo, — гукають жінці, — забираєте своє добро в хату!

Моя Настя й руки опустила з дива: стільки хліба в себе не бачила зроду.

— Ільку, це жарти чи...

— Ого, файні мені жарти — п'ятнадцять корців збіжжя!.. Це ж мої трудодні, жінко.

Це кажу, а сам збоку позираю на жінку. Що, взяло?.. Ну, ну, голубко, не вдавай, що це тобі байдуже, бо по очах бачу, що твій боляк прорвало, слава богу... Але думати довго над цим не було часу, бо роботи по вуха: до вечора ледве упорались з моїми трудоднями.

А другого дня голова колгоспу мені й каже:

— Слухай-но, Ільку, роби, чоловіче, щось з своєю жінкою, бо нині рано таку баталію підняла, що хоч утікай з контори...

— Ей, а то яку?..

— Прибігає рано та й каже: «Дайте мені також ланку, бо я вже далі сидьма сидіти не хочу та не можу...»

— А ви їй що? — сміюся вже й я.

— Та що було робити?.. То не баба, а вихор... Довелося їй ланку обіцяти. І така рада вибігла, ніби її хто на сто коней посадив!..

З того часу Настю гей би хто підмінив. З самої зими хати не держиться. Але що зробиш?.. Не станеш з нею сваритись, коли її ланка передова в колгоспі! Що-о?.. І це записуєте?.. Записуйте, записуйте, бо це також великий виграш у моєму житті. Ще що я виграв? А хіба цим виграшам є кінець?.. Щодня ми виграємо, бо все наше теперішнє життя — це суцільний великий виграш.

с. Родниківка,
Городенківського району,
Станіславської області.

Олена РЯБУХА

ТАКІ ВОНИ ТЕПЕР...

КІ НИНІ діти? Біда, а не діти! — скаржилася своїм приятелькам «всесвітня кума» Мотря Квашук. Гості співчутливо зітхали.

— Де ж ви таке бачили — позавчора обрали мою Гандзю редактором стінгазети, а нині вона мене посварила з сусідами! П'ят-

надцять років з одного колодязя воду беремо, скрива одне на одного не глянули, а сьогодні вранці вийшла по воду, «День добрий,— кажу,— Марку Захаровичу!», а він одвернувся — ні слова.

«А то що вам, сусідоньку, не чуєте, чи що?» — питую. «Спитайте, — каже, — своєї доні коханої!..»

Приходжу в хату. «Чим ти, — питую, — завинила Гнатюкові, що мені добриден не одказав?» А дочка мені: «Ми його, мамо, в газеті покритували».

Накинула я на плечі хустину та на бригаду. Дивлюсь: коло вітрини люди читають газету, сміються... Проштовхалася... Нене моя рідна! Лежить намальований Гнатюк у калюжі поруч, вибачайте на слові, з

свінею і по пляшці в кожній руці держить... Тож вигадає отак дівка сусіда осоромити!..

Приятельки кумі співчували.

— Нині діти на старших не дуже зважають, — промовила Ликера Василюк, — своїм розумом живуть. Гандзя твоя — не гірша інших. От старий Микитюк покладав надію на свого Павла. Помру, казав, а слава і сила Микитюків житиме. Микитюки всі з діда-прадіда — ковалі!.. А Павло поїхав на олімпіаду в область, в хорі там співав чи що. А там були представники з Києва. Раз-два, записали його, хто і звідки, голос, мовляв, хороший. За тиждень чи два, я вам того не скажу, прийшла блискавка: викликають хлопця у Київ. Нині живе у столиці, учиться співати, артистом буде.

— А що моя Надія вчинила! Ви ж знаєте, яка вона у нас, слава богу, — як намальована. Я й берегла мою дитину, щоб воно тяжко не робило. Як був ще сват Макар головою, влаштували ми її в контору, за помічника до рахівника. Походила тиждень, два, та й... «Ет, каже, нудота, піду в ланку. За столом сидіти і старий дід може».

Ну, гаразд, робить літо, робить осінь. Пішла по селі новина, що в районі курси трактористів відкривають. Прийшла одного разу дочка додому, як обухом вдарила: «Іду, мамо, на трактористку буду вчитися»... І то, вважайте, не питає дозволу, а так-таки: іду і вже! Не помогла ніяка сила...

Поїхала. Нині ж, знаєте, приходить з роботи — самі зуби блищають, нафтою чути. «Чи то, дочки, такі твої парфуми? — питаю. — Та від тебе ж хлопці тепер за три світи тікатимуть!..». Сміється, тільки зуби світять...

— Еге, твоя хоч і не слухає тебе, та вдома, а мій Петро подався аж на Донбас, — додала і свого Мотрина кума. (У Мотрі щось із сорок кумів у своєму та по сусідніх селах, тим-то її «всесвітньою кумою» й прозвали). І плакала, і просила, було гріха: бити бралася. Ні, таки — подався!..

— Що ж він, кумо, хоч пише, твій неслухнаний? — поцікавилася Мотря.

— Ось листа прислав, ще й карточку, — розпливлося в усмішці лице матері. — Пише, що скінчив науку, вже став ніби майстром. Там написано. Нате, прочитайте.

З фотографії глянуло на жінок веселе юнацьке лице.

«Ваш син — наваловідбійник Петро» — прочитали жінки на звороті.

— То як же йому там живеться?

— О, пише, що заробляє по півтори, а то й по дві тисячі! І нема того, щоб складати гроші. Пише: я вам, мамо, годинника дамського купив на руку... «Ти б, сину, ліпше ті гроші для себе беріг, — відписала я йому. — А з мене й корови на фермі сміятимуться, як побачать того годинника на руці. Ще й доїтися не стануть з дива»...

Таке придумало: на руку!..

— А мусить добре працювати, — догадалася сусідка, — коли на такі подарунки заробляє.

— О, чом ні! Ще як у школі був, то директор мені листа прислав. Спасибі написав за сина. Ще й газета була в листі з портретом Петра.

— Еге, ї моя Надія була в газеті! — запишалася мати трактористки. — Так і підписали: «Краща трактористка району». Бо то не гріх-таки сказати,

дівка роботяща і грамотна, ще й тих книжок на полиці: щовечора щось читає та в зошит записує...

— До науки і моя добре береться: казав агроном, що у гуртку найліпше вчиться, — не вмовчала і «всесвітня кума». — То, знаєте, кумоньки, діти наші у добрій долі зросли. Я проста собі колгоспниця, ще й удова, а вже третій рік живу в новій хаті, нішо нам не бракує. Дівці боти купила, а вона мені: «Не той фасон. Хочу московські, щоб без замків». А я в такі літа не тямила, що то є боти, як шовкове носити — з постолів не вилазила.

— Ет, боти — то дурне! — зауважила шахтарева мати. — Ім нині весь світ давай! Все на кращий лад переробити! Щоб річки текли, куди їм треба, щоб і на камені пшениця родила.. Ти ж таки, сестро, не в'їдайся на дівку за ту стінгазету, бо ж то правда, що Гнатюк п'є день у день, а на роботі його побачиш, як у хмарний день сонце.

— Нема нам що нарікати на свої діти, — сказала втішена «всесвітня кума». — Хороші вони... Не ті-таки тепер діти!

м. Луцьк.

Григорій ДЕРЕВ'ЯНКО

ЦЕ ВЖЕ ФАКТ!..

ОЛОВА колгоспу, Демид Петрович, нерував.

— Дзвонив? — спитав він у рахівника.

— Не додзвонився, Демид Петровичу, все «зайято» й «зайято».

— Дзвони ще раз.

Рахівник крутнув ручку:

— Центральна!.. Золото! Дайте мені город... Дайте, кажу, город!.. У вас душа есть?.. Есть?!

— Що ти з нею душевну дискусію розводиш?! — розсердився голова і вирвав трубку в рахівника. — Центральна!.. Центральна, ви розумієте, що таке зрив зобов'язань?! Га?.. Що?.. А чорт!.. — і повісив трубку. — Ану прочитай ще раз телеграму.

Рахівник вийняв із шухляди телеграму на червоному бланкові і прочитав:

«Спецлітаком командируємо кандидата двадцять восьмого ранком...»

— А сьогодні...

Демид Петрович не встиг закінчити фрази, як до

контори вихорем увірвався Васильок і не своїм голосом закричав:

— Ле-ти-ть! Лети... — і тільки його й бачили.

На якусь секунду всі отетеріли. Потім голова колгоспу ще проворніше за Василька вискочив на вулицю і зник десь за рогом. Рахівник почав нашвидку складати свої папери.

— Тс-с-с... Чуєте? Гуде!.. — підморгнув він обліковцеві й дівчині-прибиральниці Оксанці.

Оксанка схопила відро з водою і почала бризкати на чисту підлогу, та так хлюпнула, що облила рахівників галіфе.

— Ой, звиняйте...

— Ніколи звиняти! Кидай дурну роботу, у нас чисто. Біжи до куховарки, одна нога тут, друга — там. Скажи, хай готове сніданок і пам'ятає для кого! — скомандував рахівник.

— Біжу! Лечу! — пташкою шугнула за двері дівчина.

— Пішли й ми, глянемо, що за птиця прилетіла. Це не жарт — кандидат спецлітаком!

Вискочивши з контори, рахівник з обліковцем побачили, як літак помахав крилами і пішов на посадку. Вони теж побігли туди і зіткнулися з Демидом Петровичем.

— Ви куди, орли?

— Уже прилетів! Ви бачили? — задихавшись, питав рахівник.

— Лаврін, та не він! — з досадою махнув рукою голова.

— А хто ж?

— Наш колишній патронований Стьопа... Бригадир розказує. Я сам не бачив. Каже, вийшов Стьопа

з аероплана, солідний такий, не впізнаєш, поздоровкався і подався навпростецеь городами до баби Параски, що його виховувала.

— А де ж той, що спецлітаком? Кандидат?

— Ума не прикладу! — розвів руками голова.— У телеграмі ж сказано: двадцять восьмого ранком. А воно вже за південь повернуло... і число двадцять дев'яте... Я ж твердо обіцяв на зборах!.. Пішли, хлопці, писати нову телеграму.

Не встиг рахівник умоочити перо, а голова обдумати текст телеграми, як на порозі став Стьопа. Рахівник його спочатку й не впізнав. Зовсім не схожий він на колишнього патронованого, що ганяв за селом гуси. Ставний став, одягнений красиво. Змужнів.

Зрадівши, мов рідним, кинувся Стьопа до рахівника, до Демида Петровича, до обліковця. Обнімається з усіма. А в самого очі блищають. Хтозна від чого при таких зустрічах блищають очі — від сонця, що ллється у вікна, чи від радощів...

— Скільки літ, скільки зим!

— Сідай, Стьопо, біжче, — припрошує голова.— Ти хто тепер — директор чи письменник?

— Ні те, ні друге... Та чого ви такі смутні? Не раді, що прилетів?

— Та не те, — відмахнувся голова.— Сказати по правді — не твого літака чекали ми. Дозарізу потрібен нам інженер-електрик, а він — умри — не летить. Боюсь, електростанцію до свята не пустимо.

Тихо ввійшла прибиральниця Оксанка.

— Готово? — повів бровами рахівник.

— Тітка казала, поки прийдете, все буде, «як часи».

— Ну, що ж, Стьопо, розмову продовжимо за сніданком. Ти у нас теж дорогий гість, — підвівся голова.

— Хвилину, а у вас усе готове?

— Ого, там такі «гогелі-могелі» приготували, куди твоїм ресторанам! Інженера ж думали зустріти! Кандидата технічних наук!

— Та я не про «гогелі», — почервонів Стьопа. — Устаткування, питаю, все завезли?

— Та вже давно, діло за інженером стойть. Ось підемо, все по дорозі розкажу.

— Значить, завтра можна починати монтаж?

— Як починати, а інженер?

— Інженер знайдеться. — І Стьопа вийняв з бокової кишені посвідчення і, посміхаючись, подав голові. Той дочитав до середини і, немов опечений, схопився з місця.

— Стьопка! А я, а ми... Кандидат наук! Оце так да! Ах ти ж... Значить, ні перше, ні друге... Ах ти ж, Степан Семенович!

Рахівник, ще не второпавши, в чому справа, спітав:

— Що ви там вичитали? Степан міністром став чи що?

— Прийде час, прийде час! А тепер він мені дорожчий від міністра. Живемо, хлопці! Наш Степан Семенович той самий учений інженер, якого ми чекаємо спецлітаком, — урочисто оголосив голова колгоспу, ще раз обіймаючи дорогого гостя. — Тепер ми на свято будемо з електрикою. Це вже факт!..

м. Чернігів,

Юрій ЛАПАЙ

СЮРПРИЗ

ОСВІТЛЕНИХ вікон клубу артілі «Промінь» линуть чарівні для слуху аматорів звуки, від яких завмирає серце і в грудях з'являється приємний холодок хвилювання.

«До-ре-мі-фа-соль-ля-сі-до»...

О! Яка мати при цих звуках ні відчинить вікна і, прислухавшись, не промовить: «Це ж і мій Тарасик там на кларнеті вчиться!..»

А дівчата? Чи ж є в колгоспі «Промінь» хоч одна дівчина, що змогла б у такий час усидіти дома й не побігти до колгоспного клубу? Ні! Немає такої дівчини в колгоспі «Промінь»!..

Не радують ці звуки тільки Остапа Денисовича Бублика. Вони нагадують йому, що при клубі є оркестр, який вимагає коштів на всякі там баси і контрабаси, на бубни й пищики... Мало того! Ще й драмгурткові різну бутафорію подавай! І цього їм мало! Гуртківці-аматори насідають на голову колгоспу Остапа Денисовича Бублика — будуй новий клуб!

Ось і сьогодні у старому тісному клубі розігруєть-

ся батальна сцена. Щільно оточили аматори Остапа Денисовича, і з усього того галасу, що здіймається навколо, він одразу схоплює знайомий мотив: новий клуб! Марина умудрилася навіть всунути йому в руки величезний букет квітів з пишною стрічкою: «Нашому шановному Остапові Денисовичу за прихильне ставлення до художньої самодіяльності!»

— Я не потерплю підлабузництва! — відбивається Остап Денисович. — Забери геть свого пахучого віника!

— Ніякого підлабузництва! Це аванс за батьківське піклування про культуру нашого села.

— Ти не під'їджай, — гарячиться Остап Денисович. — Так оце й почнемо тринькати на вас гроші! Коли б ще грали, як справжні артисти! От хоч би й ти, Марино... Яка з тебе артистка? А Микола? За столом з ложкою він артист!

Ех, дав тут трошки маху Остап Денисович! Мов ужалений, підскакує Микола і в очах його — гнів:

— Як керівник музгуртка і трагік, я за свої дії не ручуся! — вигукує Микола й, підождавши, поки Левко-контрабас і Михайлло-флейта схоплять його за руки, пручається й трагічно проголошує: — Я сьогодні когось уб'ю!

— Но-но! — застерігає його Остап Денисович. — Це тобі не на сцені!..

Ні! Краще б не з'являтися Остапові Денисовичу на очі гуртківцям! Тепер на нього наступає сама Степанида Пилипівна Швидка, голова сільської Ради. Загримована під Наталку Ковшик з «Калинового гаю», вона влаштовує йому на клубній сцені драматичну сцену:

— Опортуніст!.. Бюрократ!..

Остап Денисович знає, що це слова з її ролі, але все ж неприємно якось. Схоже на підрив авторитету... І він залишає поле битви, кинувши на прощання слова, які ніби громом вражают гуртківців.

— Грати б навчились, перше ніж говорити про новий клуб...

Завклубу Карпо Орлик потрясає кучерями і від хвилювання починає говорити віршами:

О, грім небес! Не бачити нам клубу,
Аж поки Бублика як слід не пропечем!..

* * *

Дзвінок з району був для Остапа Денисевича приємною несподіванкою. До них їдуть артисти обласної філармонії! Це тобі не Карпо з Мариною й не Левко із Степанидою!.. Тільки чого б ото їхати представникам з області? Так і подзвонили: разом з артистами приїде представник обласного відділу культоосвітніх установ. Е!.. Це вже щось не те...

Остап Денисович вирядився в нову вишивану сорочку, підперезався червоним шовковим пояском з китицями.

— Степанидо Пилипівно! — поважно говорив він голові сільради. — Передай своїм задерикуватим гуртківцям, що я їм готову сюрприз. Сьогодні до нас філармонія прибуде... От ви й зможете повчиться, як по-справжньому грати треба...

Остап Денисович помітив, як Степанида Пилипівна ховає посмішку, і подумав: «Ти в мене за смієшся! Я тобі так просто «бюрократа» й «опортуніста» не забуду...

Увечері хлопчаки подали довгожданий сигнал:
— Їдуть!..

Першим зійшов з машини бородатий чоловік з великою лисиною на голові, в окулярах і з портфелем у руці. Зразу видно — представник! А артистів Степанида перехопила і повела прямісінько до клубу. І як вона встигла?

— Здрастуйте, товаришу Бублик! — трохи шепеляво привітався представник. — Як поживаєте?

— Живемо не горюємо, хліба не купуємо! — пожартував Остап Денисович.

— Приємно, приємно! — сказав представник. — Ну, розкажуйте, показуйте свої багатства.

Знав, видно, представник, яку струнку душевну зачепити в Остапа Денисевича. Голова хоч і скромний, а успіхами колгоспу любить похвалитися.

Загинає Остап Денисович пальці:

— Урожай по 20 центнерів на круг — це вам раз! Мільйон триста тисяч на рахунку — два. А який ми свинарник збудували! Палац! Такого свинарника ви ніде в області не побачите — це три. А наш водогін, а теплиці! Бути в нас і не побачити наші теплиці?! Ні, цього моя душа не витерпить. Ходімте до теплиць!

— Стривайте! — спинив представник. — Ви жодного пальця не загнули на клуб, наприклад. Як у вас тут колгоспна самодіяльність? Хто ваші найкращі артисти, співаки, музиканти?

Поскучнішав трохи Остап Денисович.

— Гм! Як вам сказати? На сьогоднішній день особливих талантів у нас не помічено... А, знаєте, — раптом дипломатично закидає він, — у таку погодку здорово карасі ловляться! Ой, і славна ж штука карасики в сметані, та ще як перед тим вишнівочки випити!..

— Можливо, — чомусь без ентузіазму погоджується представник і веде своєї. — А от цікаво знати, коли ви збудуєте новий клуб? Є у нас багато скарг, що не хочете ви будувати хорошого клубу, товаришу Бублик, не цікавитесь культурою села...

Піт проймає Остапа Денисовича...

Але опустимо завісу над цією сумною сценою!..

* * *

...Клуб був переповнений. Остап Денисович нарівні з усіма кричав «біс», ляскав у долоні і хвалився бухгалтерові Іванові Хомовичу, своєму сусіду справа: «Чуєш, як співають?! Це тобі не колгоспні артисти!».

На початку другого відділу концерту вийшов конферансъє й оголосив:

— Наш хор виконає зараз пісню «Ми комунізм будуєм». Слова Марини Скрипченко, музика Миколи Вернидуба.

— Що?! — аж підскочив Остап Денисович і, сам собі не повіривши, тихо перепитав діда Свирида, свого сусіда зліва: — Як він сказав?

— Каже: слова Марини, а музика Миколина, — відповів дід Свирид. — Діла!

Остап Денисович не витримав:

— Де представник? Я йому зараз про це заявлю!

Перед закінченням концерту Остап Денисович потихеньку встає зногоу зі свого місця і пробирається за лаштунки. Завіса вже опустилася. Представник стоїть на сцені, розмовляє про щось з артистами.

— Товаришу представник...

— Давайте швидше завісу! — вигукує раптом одна з артисток. — Заключний номер нашої програми сам у руки проситься!

Завіса підноситься, і перед глядачами розігрується найцікавіша й найвеселіша сцена. Артисти філармонії знімають свої парики, витирають грим і... всі пізнають своїх хлопців і дівчат! Левко, Михайло, Марина, Микола, Раїса, Галина!.. Ого! На сцені вже, мабуть, чоловік сорок, і всі вони обступили Остапа Денисовича, сміються, розпитують, чи талановито грали, чи добре співали. Він хоче щось сказати представникам, але той спокійнісінько відриває бороду, стягає парик, з-під якого розсипається кучерявий чуб... Та то ж Карпо Орлик! От тобі й сюрприз!

— Це що таке? Натяк? — грізно питає Остап Денисович і густо червоніє. Але, озирнувшись навколо, побачивши веселі обличчя односельчан, почувши, як увесь зал аж вирує від сміху ї оплесків, голова зрозумів — це таки справжній натяк. Витирає чоло. — А ви здорово граєте,— каже він гуртківцям, посміхаючись.— Іване Хомовичу! Скільки я казав тобі, щоб ти теє... ну, склав кошториса на новий клуб! Не казав хіба? Ти дивись, яка оказія! Значить, збирається сказати. Так ти... теє... завтра й починай.

— Якщо хочете, Остапе Денисовичу,— каже, хитро посміхаючись, Карпо,— в ту неділю підемо з вами карасиків ловити...

Отаку шпильку підпустив!

* * *

У день відкриття нового клубу — краси й гордості колгоспу «Промінь»! — після великого концерту аматори влаштували товариську вечерю. Серед страв і напоїв були й карасі в сметані, й вишнівочка...

Спеціально для Остапа Денисовича!

м. Хорол, Полтавської області.

Олена РЯБУХА

ЛЕКЦІЯ

ЕПЕТИЦІЯ зірвалася несподівано. Керівник хору, молодий вчитель, якого хористи ще недавно називали просто Грицем, кілька разів моршився, дослухаючись до могутнього баса свого дядька. Потім, відклавши набік скрипку, сказав:

— Ви, дядьку Іване, не так співаете. Треба радісніше, бадьоріше, а ви тягнете, наче в церкві.

Іван Гнатович, не сказавши й слова, крутнув обіруч своїх вуса, що було ознакою великого гніву, і мовчки грюкнув дверима. Літні співаки, які ще вряди-годи навідувалися до церкви, і собі з квасним виглядом покинули клуб.

Молоді хористи гуртом накинулись на керівника: нашо було так говорити...

Йдучи додому, безвусий Григорій Кіндратович вирішив зайди перепросити дядька. Дядько зустрів його сердитим поглядом. Помовчав, потім звернувся до дружини:

— Отак, жінко, вчи дітей, діждешся честі,— сказав він уїдливо,— вони стануть вченими, культурними та й будуть темній рідні в очі цвіркати... Дорі-

кають мені, що я в церкві співав. А співав, і добре співав. Чортового батька котрий з вас так заспіває... Але того й не тямлять, що бідному чоловікові було

два шляхи: або в корчомку, або до церкви. Нині один гасає на баских конях, другий — на тракторі, третій — за плугом чи біля молотарки, а прийде вечір, — кожний надягне крамну сорочку, костюм, узується в черевики і йде, як панич, туди, де «не курити і не смітити». А я було в його літах літо й зиму ночую в яслах при панських волах. Настане неділя, взуюсь в нові постоли. А куди йти? На танець не важишся, бо там багацький син музику замовив — оступись, злидню! Стій збоку, дивись та маленьким будь, наймите... Може, ні?

— Ну, було так, бодай не згадувати, — відказала дружина, — але чого це ти старі віники взявші згадувати.

— Ні, ти слухай і не перебивай... А в церкві, здавалося мені, я після попа перший чоловік: там мене чути, там мене видно. Було, як ревну: «Мноoo-o-галя літа» — аж свічки гаснуть. Люди оглядаються, баби плачуть, а я співаю, а я стараюсь. Отам-то вже я багацьких синів за собою бачу... А вийдеш з церкви — стули губи, бо староста як з води вродиться: «Не дери, — кричить, — горла, хаме!» Отой церковний спів мені єдиним просвітком здавався. А сьогодні мені вчений племінник дорікає за те, що, окрім церкви, просвітку не мав.

— Та я, дядьку Іване, вибачаюсь, — почав було говорити Григорій.

— Сядь, мовчи і вважай, — продовжував дядько, не слухаючи племінника. — Стара, йди поклич усіх дітей сюди. Зараз я їм лекцію прочитаю.

— Та чого ти розходився? — здивувалася дружина.

— Іди, сказано, клич сюди і вже, — сердито сказав Іван Гнатович...

★ ★ *

— Сядьте і слухайте, і щоб ні одне й не писнуло. Нині, вважайте, у нас не 1951 рік, а 1935-й. Я, ваш батько, не старший конюх у колгоспі, а батрак пана Скарини. А ви — мої діти.

— Чого зуби скалиш? — насварився батько на найстаршу дочку. — Ти думаєш, — ланкова в колгоспі? Віднині я тебе віddaю у найми до осадника. За центнер жита маєш йому порати худобу, глядіти дітей і на поле ходити. Все! Тобі, Ксеню, вже 10 літ, — звернувся він до дочки, що перейшла з похвальною грамотою в третій клас. — Ти в піонери

готується. Ніяких тобі піонерів! Ти маєш іти в няньки. Хазяйські харчі і спідничка за рік. З тобою все.

— Тебе, Сергійку, нема вдома — ти вже два роки в пастухах служиш. Тобі приснилося, що ти подав заяву в педучилище.

— А з вами, голубчики, нема що багато говорити. Газети людям читаєте? — Читаєте. Книжки вдома маєте? — Маєте. Під суд та у в'язницю Йосипа Івановича та Андрія Івановича Левчуків. А якже!

— Не гнівайтесь, діти мої, що я вас порозпихав по наймах,— затужив Іван Гнатович, взявши за голову,— не я вас порозганяв — лихі достатки мої..,

«Наймичка», «нянька», «пастух» і «в'язні», доки батько пророкував їм долю, ще так-сяк трималися, але коли він затужив,— не витримали. Молодий дружний регіт розкотився по хаті.

— Бач, смішно вам, що старий батько комедію витворяє. То не є якась комедія, то щира, як сонце, правда. Коли б вам насправді доля така, чи були б ви такими веселими та великорозумними? Вже ви нас на сміх підіймаєте, що не встигаємо за новим життям. Та ж ви мало не лопали зо сміху, коли наша бабуня не хотіла на хуторі жорна лишити! А чом не берете собі того до голови, що на кожного з нас старе життя такі жорна підвішувало, що ой-ой-ой?

— Я тепер — старший конюх в артілі. Чиї коні в районі кращі? — Наші! Кого на обласній виставці годинником преміювали? — Мене! А як тільки став я конюхом, то, їй-богу, свою шкапу краще за всіх коней додглядав. Про неї тільки й думав. А нині я її й не впізнаю. Так-то!

— Та ми, дядьку, все це розуміємо,— наважився перебити племінник.

— Га, розумієте!.. Розумієте головою, а не серцем. Коли б ти був добрий керівник гуртка, або, як у газетах пишуть, чуйний, ти б прилюдно мені церковним співом не дорікав... От скажи мені, Грицю: як ти думаєш, що я далі робитиму?

— Мабуть, що покинете співати в хорі,— несміливо сказав племінник.

— Не вгадав, небожику, не вгадав. Рік-два тому я так би й зробив. А тепер — ні... Правду казати, як вийшов я з клубу, то йшов вулицею не оглядаючись, аж чую хтось гукає. Оглянувся: колишні церковні співаки мене наздоганяють.

— Ви чого? — питаю.

— Та,— кажуть,— як Грицько носа задер так дуже, що нам у вічі церквою коле, то й не треба. Вже наші роки не такі, щоб од безвуськів докори слухати.

— Що ж це,— думаю собі,— ти, сивий чубе, репетицію зірвав. Ні,— кажу,— так не годиться. З Грицьком я сам як слід поговорю, а хору ми нє кинемо. Так що прийду завтра, племінничку, до клу-бу і таки навчусь співати бадьоро, весело.— Дядько підморгнув.— А не так, як у церкві. Смійтесь, смійтесь, але й затямте. Не слід нам дорікати старими журнами...

Будьте, як то в газеті пишуть, чуйними.

М. Луцьк

Юхим ЗАСЛАВСЬКИЙ
ЧАША ТЕРПІННЯ

ОЛИ В ДЕБАТАХ, після доповіді голови завкому Пищика, виступив останній оратор і було прийнято рішення, голова зборів заявив:

— Доповідь і дебати, як кажуть, вичерпано. Є пропозиція перейти до висунення кандидатур до нового місцевому. Заперечень не буде? Нема. Будемо вважати, що пропозицію прийнято одноголосно,— зробив висновок голова зборів.— Хто хоче висловитись?

Остання фраза подіяла, як струм, на головуха Солоденького, що сидів у першому ряді. Він швидко схопився, окинув оком усіх, що сиділи в залі, і сипонув:

— Я думаю, що висловлю загальну думку всіх тут присутніх, коли назву прізвище нашого вельмішановного Дормидонта Юхимовича Пищика!

Дормидонт Юхимович сидів рум'яний, з закусеною верхньою губою і тарабанив пальцями об спинку переднього стільця. Висунення кандидатур

пройшло дуже жваво. Голосування — теж. Присутні з приємними посмішками підходили до невеличкої урни й опускали туди біленькі бюллетені...

Після невеликої перерви лічильна комісія оголосила наслідки таємного голосування.

Дормидонт Юхимович був приголомшений: його прокатали на вороних! За нього було подано один голос, всі останні голосували проти.

Мов прибитий, брів Пищик до свого кабінету. У коридорі його наздогнав головух Солоденький. Злодійкувато обернувшись на всі боки, він зашепотів на вухо Дормидонту Юхимовичу, переступаючи разом із ним поріг кабінету:

— Яка кричуча несправедливість! Один лише я киявився чесним і відданим вам до кінця...

— Ви? — Пищик поточився і впав у крісло.

— Я, Дормидонте Юхимовичу... Тільки я ваш вірний, так би мовити, зброєносець. Тільки я!..

Не встиг Пищик щось відповісти головухові, як до кабінету прожогом влетів заступник головуха Метелик, до якого Пищик ставився особливо пристильно.

— О, люди, люди! — ще на порозі патетично вигукнув Метелик. — З часів Троянської війни світ ще не знав подібного коварства! Провалити таку кандидатуру!.. Один лише я не здригнувся, голосуючи за вас...

— Метелик!.. І ви?! — простогнав Пищик.

— Так, Дормидонте Юхимовичу, я...

— Ви підлабузник, громадянине Метелик! — обурено вигукнув Солоденький. — Лише я голосував «за», а ви один з тих, що викреслили прізвище товариша Пищика.

— Що?.. Ви?! — прогrimів з порога бас завгоспа Паливоди. — Ви? Я на власні очі бачив, як ці дволики Януси викреслювали ваше прізвище із списку. Якщо вже на те пішло, то я порушу таємницю голосування і скажу прямо: голосував за вас один я! О-дин!..

— Геть!.. Геть звідси, підлабузники!.. — заревів раптом Дормидонт Юхимович, схопивши зі столу бронзовий прес. Він був блідий. Нижня губа його тремтіла, очі налилися кров'ю... — Геть з моїх очей, мокриці!.. Я... Я голосував сам за себе! Чуєте, заячі душі, я!..

Дормидонт Юхимович замахнувся пресом, та так і лишився з піднятою рукою. У кабінеті вже нікого не було.

м. Артемівськ.

Павло СТЕНДИК

КОЛИШНІЙ ПРИЯТЕЛЬ

У! — ПОЛЕГШЕНО зітхнув Семен Гавrilович, витираючи чоло. Здавалося, він розв'язав якусь важливу справу, після чого вже має право і перепочити.

Щойно з його кабінету вийшов кремезний чолов'яга в темносиній толстовці, з польовою заяложеною сумкою, ремінці якої були намотані на здоровий кулак. Широке обличчя гратло посмішкою.

Спустившись по мармурових сходах, чолов'яга залишив будинок міністерства й попрямував у «Театральний». Сів там за вільний столик, гукнув до літньої офіціантки: «Ей, дівушка!» — і звелів подати все те, що, як звичайно, замовляється під такий добрий настрій.

Чолов'яга цей — давній знайомий Семена Гавриловича — Архип Тимофійович. Колись, років шість надцять тому, вони починали, як-то кажуть, свій життєвий шлях. Тепер Семен Гаврилович очолює управління міністерства, а Архип Тимофійович...

Коли треба було десь влаштуватися, він завжди

звертався до Семена Гавrilовича. У таких випадках він приїжджав до Києва.

— Здоров, друже! — шумно вривався він у кабінет свого знайомого. — Вибачай, я без церемоній. Хоч ти й великий тепер начальник, але, думаю, що не зазнався, ѿ вирішив тебе провідати...

На це скромний Семен Гавrilович відповідав:

— Добре. Я дам розпорядження у радгоспі «Хлібний». Там тебе непогано влаштують.

Спочатку Семен Гавrilович влаштовував колишнього приятеля на різних роботах у своїй системі. Коли Архип Тимофійович прибував на місце призначення, він з незалежним виглядом подавав папірець.

— Від самого Семена Гавrilовича!

Його одразу ж влаштовували, пропонуючи на вибір кілька посад.

Приятель Семена Гавrilовича мав широку натуру. Він не боявся говорити, що на роботі себе не осоромить.

Та незабаром з'ясовувалося: слова ѿ діла в Архипа Тимофійовича, як небо ѿ земля, далекі одне від одного. До нього придивлялися, ѿму підказували, ѿму допомагали. Кінець кінцем, приходили до висновку: треба знімати з роботи. Щоб не образити Семена Гавrilовича, Архипа Тимофійовича не знімали, а переводили на іншу роботу. З керуючого відділком радгоспу ѿго призначали бригадиром, потім завідующим їдальнюю. Між іншим, це анітрони не бентежило оптимістичну натуру Архипа Тимофійовича.

Коли всі випробування закінчувалися невдачею, директор радгоспу дзвонив директорові сусіднього радгоспу:

— Я чув, Сидоре Андрійовичу, що тобі потрібний керуючий відділком. У мене є людина з рекомендацією Семена Гавrilовича.

Архип Тимофійович перекочовував до сусіднього радгоспу. Вісті про це, звичайно, доходили до Києва і часом завдавали Семенові Гавrilовичу немалого клопоту.

Так ішло аж доти, поки в Архипа Тимофійовича не вичерпувались усі можливості.

Потім Архип Тимофійович сідав на поїзд і мчав у Київ. Годині о першій ночі він брів вулицями столиці на квартиру до Семена Гавrilовича. Гупав кулаком у двері ѿ гукав:

— Це я, друже! Одчини! Дрихнеш, мабуть. А я, знаєш, прямо до тебе з поїзда, як до старого друга. Хоч ти й великий начальник, та, думаю, що не зазнався ще.

Шумів на всю квартиру, виливаючи душу:

— Не повезло, друже. Загризся, знаєш, з директором. І оце приїхав до тебе. Розкажу тобі все, як єсть, а то ти тут сидиш у столиці, відірвався від життя і не знаєш, що робиться у твоїй системі на низах...

Семен Гавrilович сумно мовчав, позіхаючи, слухав, а потім, не витримавши, говорив делікатно:

— Давай завтра в міністерстві про це. А тепер спочивай.

А завтра...

Семен Гавrilович сидів у своєму кабінеті й за- журено думав. «Що мені робити з цим колишнім приятелем?»

Та Архип Тимофійович обірвав його мовчанку:

— Що тут думати?! Черкни записку — і все.

Нічого на це не відповівши, Семен Гавrilович набрав номер телефону начальника сусіднього управління. Після недовгої розмови поклав трубку й сказав:

— Він тебе влаштує. Але пам'ятай...

— Та що ти турбуєшся! Ти що — мене не знаєш? — схопився Архип Тимофійович. — Чи я тебе коли підводив!?

Випровадивши настирливого відвідувача, Семен Гавrilович справді відчув полегшення.

— Як важко мати таких приятелів, — міркував він. — Але тепер уже справу влаштовано якщо не назавжди, то, принаймні, на кілька років. Правда, можуть образитися, що порекомендував такого робітника. Та де ж його подіти...

Але Семен Гавrilович дуже помилився в своїх розрахунках. Не минуло й чотирьох місяців, як він почув у телефонній трубці знайомий соковитий бас:

— Здоров, дружище! Як поживаєш? Оце дзвоню з вокзалу. Коли будеш у себе? Хочу заїхати до тебе відносно роботи. В чому справа, питаєш? Приїду й розкажу, як другові.

Уявіть собі, що було на душі Семена Гавrilовича. Він безнадійно опустив руки. Раптом схопився, пройшовся по кабінету. Сів, натиснув кнопку дзвінка. Ввійшла секретарка.

— Викличте машину. Або ні... Ідіть... Потім покличу...

У цю мить задзвонив телефон. Семен Гавrilович нервово схопив трубку. Дзвонила дружина з заводу, запитувала, чи нема у нього бажання поїхати сьогодні в театр.

Замість відповіді Семен Гавrilович розповів про своє горе.

— Знову іде цей «колишній приятель». Знову відносно влаштування. Уже все в голові перебрав. Ну, куди я його тепер можу послати?!

Дружина залилася сміхом...

— Не знаєш куди послати? Пошли його к бісу! Семен Гавrilович замислився...

— Гм... А й справді. Вона, здається, має рацію!

м. Лохвиця,
Полтавської області

Олена РЯБУХА

НА ВЗДОГІН

І ДУМАЄТЕ, що кожний одразу за нове життя обома руками хапається? Ой, ні — інша людина ще попоблукає манівцями, нарібить дурниць та встиду, доки вийде на правильний шлях і розбере, де її щастя.

Не про людей, про себе розкажу. Прийшов я з війни, а жінка й мати мої в землянці живуть, у дворі й хвоста немає. До колгоспу вступили. Попрацювали — нову хату поставили, на хазяйство збиваємось. Кожному дріб'язку радіємо. Внесла якось Уляна яйце в хату і усміхається радарадісінка: рябенька вперше знеслася.

Настала осінь. За хорошу роботу в ланці нагородили Уляну медаллю. А там і ланковою призначили. Розсердився я:

— Чому ти,— кажу,— не відмовилася? За коксагизом зовсім двору одцураєшся.

На моє якраз і вийшло. Через якийсь час помічаю — про що б Уляна не говорила, на коксагиз звертає. На плантації усі думки її. А про господарство байдуже.

— Починають,— кажу,— курчата лупитися, треба їх доглянути, мати ж стари.

— Подумаєш,— каже,— щастя... Я боюсь, щоб насіння не полетіло, а курчат чорт не візьме.

— Не чорт,— я їй,— а шуліка.

— Коли б,— каже,— тебе шуліка не вхопив. Сред двору стирчиш цілий день, а до колгоспу й не дуже.

Змовчав я, бо-таки правда, зо двічі на день додому навідуєсь. А тут іще мати жару піддає:

— У людей молодиці вже по п'ять разів по ягоди в ліс ходили, а у нас черешні стоять не обірвані. Моя невісточка скине дітей на чужі руки, а сама гопки скаче на той кок-сагиз, як дівка.

— Дайте,— кажу,— спокій, мамо.

— Еге, забудь, синку, спокій, коли таку мудру жінку маєш. Де ж вона тебе слухатиме, коли її, а не тебе в район викликають на раду.

— Цільте,— кажу,— мамо! — А в самого коло серця похололо.

Став я на Уляну напосідати. Кидай ланку і вже. Виробила мінімум трудоднів і сиди вдома, пильний господарства. А вона:

— Коли всі чоловіки такі мудрі будуть, то хто ж у полі робитиме?

Ну, що ти їй скажеш. Аж злість бере.

Мати напосідає: вези та й вези черешні продавати, то ж свіжа копійка. Поїхав я раз, другий, третій. Свіжа копійка — діло ласе. А коли яблука поспіли — почали мене на зборах у колгоспі недобром словом згадувати. А дома — сварки, докори. Уляна то до мене не говорить, то ледарем лає. Мати сварить нас обох — хоч з хати тікай. А як намалювали в «Колючці», як я від бригадира вті-

каю базарувати, прибігла Уляна додому та їй напала, як ніколи.

— У людей чоловіки — любо чути, а ти мені тільки встид робиш!

— Дякуй, — кажу, — богові, Уляно, що їй такого чоловіка маєш! А не хочеш мене, то я собі двадцять знайду.

На неї як хто окропом линув.

— Коли так, — каже, — то живи, як знаєш! — Схопила дітей та з хати.

А мати: — Це вона до матері подалась. Не йди перепрошувати. Сама прийде та ще їй м'якша буде...

Чи спав я ту ніч — не питайте. Нудився день і на вулицю не виглянув, а дочекався вечора і до тещі. Дійшов до двору — у вікнах світло. Стояв-стояв — зйти не важуся. А пси гавкають, як найнялися. Двері рип — теша на порозі.

— То ти, такої-сякої матері син, мою дочку вигнав та ще їй попід вікнами зазираєш? Я тебе, шибенику, до суду завдам!

— Перш, — кажу, — як до суду завдавати, покличте Уляну. Я їй два слова скажу.

— Іди, розбишако, здоров звідси. Завтра з нею побалакаєш, коли вона ще схоче з тобою говорити. Нема Уляни і вже! До клубу пішла!

...Пропхався я в клуб. Сів. Дивлюсь — Уляна моя в президії сидить, поруч з секретарем райкому. Він до неї раз у раз нахиляється, видно, щось пише, в очі зазирає. А вона, бісове зілля, до нього очима так і грає. А тоді головою хитнула — добре, мовляв.

— Не знаєш, — питаю сусіда, — чи секретар райкому жонатий?

— Не заважай,— каже,— слухати. Он Уляна твоя зобов'язання брати буде.

А я вже нічого не чую і не бачу, крім Уляниних очей. Вийшла вона на трибуну, а я з зали. Душно стало, тоскно. Думка думку переганяє: викличу Уляну, пожену додому, як вівцю, та ще й битиму. А друга: ой, не роби встиду, Іване! Пішов до тещиного двору, сів під кущем і думаю: дочекаюсь, востаннє поговорю — хай повертається додому та кидає ланку і сидить у дома, а ні — подамся десь та й по всьому.

Сиджу, чекаю, а в голові, як у кіно, все наше життя пролетіло. В горлянці наче кістка застряла. Шкода себе, шкода дітей. Чую голоси: дивлюсь — Уляна з секретарем.

— Ви,— каже,— Уляно Власівно, гордість нашого району.

...Бач, бач, думаю, звідки заходить. А в самого серце так калатає — аж у вуха віддає.

А він далі веде:

— Я не так собі з вами пішов.

...А певно, що не так собі. Хто ж до такої ладної молодиці так собі причепиться.

— Я поговорити хотів.

...О, говори, говори — побачимо, що ти скажеш чужій жінці!

— Неправильно ви, Уляно Власівно, до свого чоловіка поставилися.

Я аж ущипнув себе — чи не сплю бува.

— І не годиться так зразу життя ламати і дітям, і йому, і собі.

Боже ж мій, який я дурень! Та аж заплющився від сорому. Повірте, обіруч себе за чуба скубу.

— Ви обов'язково помиріться з чоловіком. Добром, ласкою наведіть його на правильний шлях. Адже він раніше добре працював?

— Працював добре,— каже Уляна,— і горілки не пив, а опісля — як сказився.

...Ой, сказився, моя жіночко, сказився...

— А може й ваша вина в цьому є?— допитується секретар.

...Ой, є. Закриється в кімнаті над книжкою та все ду-ду-ду-ду. Мені одне — «не заважай». Прискочить Ганка чи Надія з ланки, то з ними торогтітиме дві години. А до мене: «сідай їж», «переміни сорочку», «поголись», а то ще й — «не кури в хаті».

— А ви ж, Уляно Власівно, його любите?

— Люблю,— каже і хлипає...

— Ідіть же додому та подумайте, як своє життя налагодити.

Попрощаючись і пішов.

Рипнула Уляна дверима, а я за ним:

— Зачекайте, товаришу секретар...

Говорили ми цілу ніч і про колгосп, і про любов... Прийшов я додому на світанку. Такими мізерними та немилими здалися мені мої хлівці та курчата.

Увійшов у хату, а мати:

— Що це ти, синочку,— учора жінку вигнав, а нині парубкуєш?!

— Не заважайте, — кажу, — мамо, думати.

Думав, думав і надумався — наздоганяти Уляну треба, бо не буде ладу в житті — і любов нанівець зійде!

м. Луцьк.

З МІСТ

Матвій ШЕСТОПАЛ. Форрестоли першого ступеня	3
Ростислав СТРЕЛЬНИКОВ. Записки божевільного	7
Матвій ШЕСТОПАЛ. Вашингтонські шахраї	17
Володимир БАНДУРАК. Великий виграш	22
Олена РЯБУХА. Такі вони тепер...	29
Григорій ДЕРЕВ'ЯНКО. Це вже факт!..	33
Юрій ЛАПАЙ. Сюрприз	38
Олена РЯБУХА. Лекція	45
Юхим ЗАСЛАВСЬКИЙ. Чаша терпіння.	50
Павло СТЕНДИК. Колишній приятель	53
Олена РЯБУХА. Навздогін	58